Eiropas Parlaments
2024-2029

PIEŅEMTIE TEKSTI

P10_TA(2026)0068

Gaidāmais Eiropas Pētniecības telpas (EPT) akts

Eiropas Parlamenta 2026. gada 10. marta rezolūcija par gaidāmo Eiropas Pētniecības telpas (EPT) aktu (2025/2951(RSP))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) un jo īpaši tā 179. pantu,

– ņemot vērā Komisijas priekšsēdētājas 2024. gada 1. decembra pilnvarojuma vēstuli par jaunuzņēmumiem, pētniecību un inovāciju atbildīgajai komisārei,

– ņemot vērā Komisijas darba programmu 2026. gadam (COM(2025)0870),

– ņemot vērā Komisijas 2025. gada 28. februāra priekšlikumu Padomes ieteikumam par Eiropas Pētniecības telpas (EPT) politikas programmu 2025.–2027. gadam (COM(2025)0062),

– ņemot vērā Komisijas sagatavoto Eiropas Pētniecības telpas (EPT) 2024. gada rezultātu pārskatu,

– ņemot vērā *Mario Draghi* 2024. gada septembra ziņojumu “The future of European competitiveness” (“Eiropas konkurētspējas nākotne”),

– ņemot vērā *Enrico Letta* 2024. gada aprīļa ziņojumu “Much More Than A Market” (“Daudz vairāk nekā tirgus”),

– ņemot vērā *Manuel Heitor* vadītās neatkarīgo ekspertu grupas 2024. gada oktobra ziņojumu “Align, act, accelerate — Research, technology and innovation to boost European competitiveness” (“Saskaņot, rīkoties, paātrināt. Pētniecība, tehnoloģija un inovācija Eiropas konkurētspējas veicināšanai”),

– ņemot vērā Komisijas 2024. gada 22. oktobra paziņojumu “Eiropas Pētniecības telpas (EPT) īstenošana. Eiropas pētniecības un inovācijas stiprināšana: EPT ceļš un nākotnes virzība” (COM(2024)0490),

– ņemot vērā Padomes 2025. gada 24. jūnija ieteikumu par Eiropas Pētniecības telpas politikas programmu 2025.–2027. gadam[1],

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 30. septembra paziņojumu “EPT — pētniecības un inovācijas jaunā ēra” (COM(2020)0628),

– ņemot vērā Padomes 2021. gada 26. novembra Ieteikumu (ES) 2021/2122 par Eiropas Pētniecības un inovācijas paktu[2],

– ņemot vērā EPT politikas programmu 2022.–2024. gadam,

– ņemot vērā EPT politikas programmu 2025.–2027. gadam,

– ņemot vērā Bonnas deklarāciju par zinātniskās pētniecības brīvību,

– ņemot vērā Parlamenta 2023. gada 14. decembra rezolūciju par jaunajiem pētniekiem[3],

– ņemot vērā Parlamenta 2024. gada 17. janvāra rezolūciju ar ieteikumiem Komisijai par zinātnisko pētījumu brīvības veicināšanu Eiropas Savienībā[4],

– ņemot vērā Komisijas 2005. gada 11. marta ieteikumu par Eiropas pētnieku hartu un par Uzvedības kodeksu pētnieku pieņemšanai darbā[5],

– ņemot vērā jautājumus Padomei un Komisijai par gaidāmo Eiropas Pētniecības telpas (EPT) aktu (O-000007/2026 – B10-0006/2026 un O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– ņemot vērā Reglamenta 142. panta 5. punktu un 136. panta 2. punktu,

– ņemot vērā Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komitejas rezolūcijas priekšlikumu,

A. tā kā LESD 179. pantā ir noteikts mērķis stiprināt Savienības zinātniskos un tehnoloģiskos pamatus, izveidojot Eiropas Pētniecības telpu (EPT), kurā var notikt brīva zinātnieku, eksakto zināšanu un tehnoloģiju apmaiņa, veicināt konkurētspēju un atbalstīt visas zinātniskās izpētes darbības;

---

1 OV C, C/2025/3593, 30.6.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 OV L 431, 2.12.2021., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 OV C, C/2024/4183, 2.8.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 OV C, C/2024/5713, 17.10.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 OV L 75, 22.3.2005., 67. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

B. tā kā EPT akts ir būtiska iespēja uzlabot Eiropas pētniecību, risinot strukturālas problēmas, kas ietekmē ES pētniecības un inovācijas ekosistēmu, tostarp nepietiekamu koordināciju un sadarbību, sistēmas sadrumstalotību un nevienmērīgu sniegumu;

C. tā kā EPT akts var palīdzēt īstenot "piekto brīvību", nosakot kopīgus standartus, nodrošinot noteikumu konsekventu piemērošanu un sniedzot ieguldījumu Vienotā tirgus ceļvedī līdz 2028. gadam, kā arī radīt kvalitatīvas darbvietas;

D. tā kā Savienībai joprojām trūkst integrētas EPT, kas piesaista un notur talantus, jo pastāv tādi šķēršļi kā pētniecības un inovācijas investīciju nepietiekama prioritizēšana (tikai dažas dalībvalstis ir sasniegušas mērķi — 3 % no IKP), nepietiekama pētniecības un inovācijas politikas koordinācija, pastāvīga sadrumstalotība, atšķirības sniegumā un pārmērīgs administratīvais slogs pētniekiem un universitātēm;

E. tā kā EPT politikas programma ir vērtīgs nesaistošs satvars, kas virza valstu un ES līmeņa politiku saskaņā ar LESD 179. panta mērķiem, veicinot brīvprātīgu koordināciju un sadarbību starp dalībvalstīm un Savienību; tā kā šie mērķi ir jāpapildina ar gaidāmā EPT akta noteikumiem un stimuliem, kā arī tādiem instrumentiem kā Eiropas pusgads, lai nodrošinātu spēcīgāku pamatu saskaņotai un efektīvai EPT;

F. tā kā zinātniskās pētniecības brīvība, tostarp pētnieku neatkarība un institucionālā autonomija, izcilība, atvērtība un sociālā atbildība, ir EPT pamatvērtības un ir būtiskas Eiropas demokrātijai, konkurētspējai un inovācijas spējai, padarot Eiropu par drošu vietu pētniekiem no visas pasaules,

1. atbalsta Savienības un valstu pētniecības un inovācijas prioritāšu saskaņošanu, lai nodrošinātu, ka prioritātes cita citu papildina, un lai palielinātu sadarbību starp universitātēm, pētniecības organizācijām, reģioniem, dalībvalstīm un nozarēm, izveidotu efektīvu pārvaldības sistēmu, popularizētu karjeru pētniecības jomā un privātās investīcijas un sasniegtu Savienības pētniecības un izstrādes investīciju mērķi — 3 % no IKP;

2. aicina izmantot divējādu pieeju brīvprātīgai sadarbībai saskaņā ar EPT politikas programmu 2025.–2027. gadam apvienojumā ar likumdošanas pasākumiem, tostarp EPT aktu un papildu iniciatīvām, lai EPT nodrošinātu saistošu un izpildāmu satvaru;

3. iesaka EPT aktu veidot kā regulējumu, ar ko sasniegt LESD 179. panta mērķus, nodrošinot tiešu piemērojamību visās dalībvalstīs, stimulējot privātas investīcijas pētniecībā un izstrādē, veicinot zinātnieku, eksakto zināšanu un tehnoloģiju brīvu apmaiņu un palīdzot mazināt vienotā tirgus sadrumstalotību;

4. atkārtoti apstiprina zinātniskās pētniecības brīvības un

institucionālās autonomijas nozīmi; aicina EPT akta priekšlikumu papildināt ar atsevišķu tiesību akta priekšlikumu, kuram būtu atšķirīgs juridiskais pamats un kurš aizsargātu zinātniskās pētniecības pamatbrīvību, tostarp pētnieku tiesību, ētiskas rīcības, integritātes un institucionālās neatkarības minimālos standartus, un atbalstīt ar efektīviem uzraudzības mehānismiem;

5. aicina EPT aktā iekļaut Savienības mērķi līdz 2030. gadam pētniecībā un izstrādē ieguldīt vismaz 3 % no Savienības IKP, papildinot to ar valstu mērķiem attiecībā uz kopējiem pētniecības un izstrādes izdevumiem, kas veicina Savienības mērķa sasniegšanu; aicina dalībvalstis uzlabot pētniecības un izstrādes investīciju koordināciju, izmantojot valstu ceļvežus un mērķus, lai nodrošinātu, ka publiskais un privātais finansējums viens otru papildina; atzīst, ka uz pētniecību vērstiem uzņēmumiem un nozarēm ir būtiska nozīme privāto investīciju veicināšanā, 3 % mērķa sasniegšanā un kvalitatīvu darbvietu veicināšanā;

6. aicina ieviest noteikumus, lai stiprinātu privāto līdzdalību ES pētniecības un inovācijas ekosistēmā, izmantojot ciešāku koordināciju un publiskā un privātā sektora partnerības, novērstu pastāvīgo investīciju nepietiekamību un tirgus sadrumstalotību un pabeigtu kapitāla tirgus savienības izveidi nolūkā paātrināt zināšanu valorizāciju, stiprināt tehnoloģisko suverenitāti un atbalstīt reģionālās inovācijas ekosistēmas;

7. aicina palielināt atbalstu publiskajai pētniecībai, palielinot finansējumu tādām Eiropas programmām kā “Apvārsnis Eiropa”; mudina dalībvalstis palielināt universitātēm un publiskām pētniecības organizācijām piešķirtos finanšu resursus;

8. aicina dalībvalstis veikt reformas, lai novērstu šķēršļus pētnieku un zināšanu brīvai apmaiņai, un uzlabot pārrobežu sadarbību un inovāciju, lai Eiropa kļūtu par iekļaujošu un pievilcīgu globālu pētniecības kopienu;

9. iesaka EPT aktā izmantot plānošanu, izmērāmus rādītājus un uzraudzības, ziņošanas un novērtēšanas instrumentus un censties nodrošināt līdzsvaru starp pētniecības jomām un fundamentālajiem un lietišķajiem pētījumiem;

10. aicina stiprināt EPT pārvaldību un racionalizēt pašreizējos politikas un uzraudzības instrumentus;

11. aicina Komisiju un dalībvalstis uzlabot koordināciju starp valstu un ES pētniecības un inovācijas iniciatīvām saskaņā ar vispārējām EPT prioritātēm, nodrošinot sinerģiju starp valstu un Savienības finansēšanas instrumentiem un politiku, lai stiprinātu Eiropas vadošo lomu pasaulē zinātnes un tehnoloģiju jomā;

12. aicina veidot pamatīgākas un iekļaujošākas Eiropas inovācijas un tehnoloģiju ekosistēmas, lai veicinātu sadarbību starp universitātēm,

pētniecības iestādēm, jaunuzņēmumiem, MVU un rūpniecības nozari, tā nodrošinot efektīvu un drošu zināšanu nodošanu un rezultātu labāku ieviešanu Eiropas uzņēmumos, kā arī veicināt prasmju pilnveidi, pārkvalifikāciju un mūžizglītību; uzsver, ka ir jānovērš pētniecības un inovācijas atšķirības dalībvalstu vidū, jo īpaši dalībvalstīs, kuru sniegums pētniecības un inovācijas jomā ir zemāks, lai uzlabotu to dalību Savienības programmās;

13. uzsver, ka funkcionējošai EPT ir nepieciešama pētnieku un zināšanu brīva apmaiņa un pārrobežu sadarbība; aicina veikt konkrētus pasākumus, lai atvieglotu un vienkāršotu pētnieku — jo īpaši jauno pētnieku un karjeras sākumposmā esošu pētnieku — karjeras virzību, uzlabotu mobilitāti, kvalifikāciju savstarpēju atzīšanu un atvieglotas vīzu procedūras; atkārtoti pauž atbalstu Eiropas pētnieku hartai; norāda, ka attālinātais darbs un hibrīddarbs sniedz pētniekiem iespējas strādāt citās dalībvalstīs, nepārceļoties uz tām;

14. mudina Komisiju un dalībvalstis veicināt dzimumu līdztiesību un vienlīdzīgas iespējas pētniecībā un inovācijā, jo īpaši nepietiekami pārstāvētās nozarēs, vienlaikus mazinot vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību;

15. uzsver, ka ir jānodrošina atvērta un droša zināšanu apmaiņa, uzlabota pētniecības infrastruktūras pieejamība, zināšanu valorizācija un jauno tehnoloģiju, tostarp MI, ētiska un uzticama izmantošana saskaņā ar ES vērtībām un pamattiesībām; uzsver, cik svarīga ir pētniecības drošība, integritāte un publiski finansētas pētniecības efektīva izplatīšana, tostarp bibliotēkās, vienlaikus nodrošinot intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību;

16. iesaka EPT aktu saskaņot ar esošajām un turpmākajām iniciatīvām, piemēram, ar Inovācijas aktu, Pētniecības un inovācijas paktu, pamatprogrammu un Eiropas izglītības telpu, lai nodrošinātu reformas, kas cita citu pastiprina, kā arī inovāciju ieviešanu, talantu mobilitāti un finansējumu;

17. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Komisijai un Padomei.